

JOCHEWED FLUMENKER ur. 1919; Lublin

Tytuł fragmentu relacji	Jesziwa
Zakres terytorialny i czasowy	Lublin; dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	Jesziwa, ulica Niecała,

Jesziwa

Byłam jeszcze dosyć młodziutka, kiedy raf Szapiro, to znaczy kierownik tej Jesziwy, pojechał do Stanów Zjednoczonych, zebrać pieniądze na budowę tej Jesziwy. Wtedy kierowniczką organizacji syjonistycznej była pani [Bela] Dobrzyńska... [...] Był Żyd najbogatszy w Lublinie – Koenigsberg [...], to on miał córkę i ona się nazywała Bela [po mężu] Dobrzyńska. Oni mieli nowy dom na Niecałej 12. On był najbogatszy Żyd wtedy, a ona była syjonistką i ona wtedy poszła z delegacją, z naszym wujkiem – nazywał się Dawidzon, co potem był w Judenrat, ale był porządny w Judenrat, bo byli różni... i prosili tego raf Szpirego: „zróbcie to samo – Jesziwę w Palestynie, a co wam szkodzi, tam bądźcie pobożni!”. Ale to był ten kierunek, że Mesjasz ich zaprowadzi... Ta Jesziwa była wspianała. W tej Jesziwie był jeden dom – pokój – cały ze złota. To się nazywała w miniaturze – świątynia jerozolimska i po prostu całe złote – majątki to kosztowało... Przyszliśmy ze szkołą – po kilku latach się otworzyła Jesziwa i pamiętam – poszliśmy tam w czasie lekcji. Większość młodzieży nie była taka religijna, szczególnie te dzieci, co chodziły do szkół, to strasznie się buntowali – że tyle pieniędzy tu włożyli, zamiast to samo, żeby było w Izraelu. Prawda jest, że [studiowało tam] bardzo dużo młodzieży – to był taki jakby uniwersytet – seminarium – coś niższego niż uniwersytet, bardzo dużo tam młodzieży kończyło tę szkołę. Część z nich, nawet jak skończyła tę szkołę i nosiła tę żydowską czapeczkę, to po wyjściu rzuciła tę czapeczkę - rodzice może nie zwracali uwagi - stali się zupełnie wolni. Jak zwykle – wojna pokoleń – to zawsze było i będzie – rodzice zostali w tyle, a dzieci już były bardziej postępowe. W 1935 roku – pamiętam – umarł ten raf Szapiro – kolosalny pogrzeb był. On też był młodym człowiekiem dość. No i oczywiście wszystkie sklepy zostały zamknięte, bo nawet niepobożni się przyłączyli do tego. Potem to wiem, że podczas wojny to gestapo tam było. Kiedy ja wróciłam do Lublina w 1945 roku i poszłam tam, to było niemożliwe do poznania. [...] Jak weszłam do tego pokoju, to było pusto i nic nie było podobne, ale na ścianach – większość pobożnych Żydów kładzie takie mezuzy – to to nie zostało, zostały tylko na ścianach ślady po mezuzach. Obok był żydowski szpital, gdzie hitlerowcy wymordowali wszystkich chorych i słabych...

Data i miejsce nagrania	2005-05-24, Lublin
Rozmawiał/a	Marta Kubiszyn, Tomasz Czajkowski
Transkrypcja	Marta Kubiszyn
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"